

Profesor Šmahel o chemii, víře a spojení

S nemalým zpožděním se mi dostal do rukou text, uveřejněný na Webových stránkách University Pardubice [1]. Je to projev Prof. Šmahela [2], přednesený u příležitosti přebírání čestného doktorátu.

Hned v úvodu své řeči se dotýká chemického zkoumání Rukopisů, v další části pak se věnuje již obecnějším záležitostem a taky připomíná stručně některé jiné případy, kde historické bádání užilo služeb chemie. Jsou to ale už jen stručné zmínky, neladěné tak polemicky, jako úvodní část věnovaná Rukopisům. V závěru se pak obrací k akademické obci s výzvou, formulovanou takto:

„Co by nás ještě mělo spojovat, pokud tomu tak ještě není? Mimo jiné kritičnost k vlastnímu dílu a vnímavost k dílu druhých. Spojovat by nás měl ethos vědecké práce. Prodejnost byla nejednou hříchem dějepisců, kteří často museli velebit své chlebdárce, aby přežili“.

Jde o první čestný doktorát, který byl navržen Vědeckou radou Fakulty filozofické. Rok se sedmičkou na konci je významný nejen nálezem RK 1817, ale i mnoha jinými událostmi. A 15. únor, kdy ke slavnostnímu aktu došlo, má svoji symboliku a zřejmě také nebyl volen náhodně.

Protože se Prof. Šmahel vyjadřuje s despektem o spisu Fakta o Protokolech RKZ, jehož jsem z větší části autorem, cítím se povinován přičinit zde několik komentářů k té části Šmahelova projevu, která s obsahem spisu souvisí.

První nesouhlas vzbuzuje toto Šmahelovo líčení:

„jazykovědci a historici dali v letech 1968-1969 před jinými naléhavými otázkami přednost konečnému potvrzení pochybností. A protože metody chemického a fyzikálního zkoumání stáří ... pokročily, ujal se tohoto úkolu kolektiv pracovníků Kriminálního ústavu...“

Skutečnost je ale taková, že historci (Mojmír Otruba a Josef Kočí) zabránili zkoumat chemicky Rukopisy na půdě ČSAV. V dopise Prof. Čůty, ze 4. února 1966 stojí:

„...jak jsem Vám již při minulé návštěvě sdělil, zajímal se ještě dodatečně předseda kolegia akademik Brdička o možnosti obnovení studia chemické stránky Rukopisů. Dal se předběžně informovat příslušnými ústavy ČSAV o dnešním stavu otázky Rukopisů. Ten vyzněl podle zápisu jednání v tomto smyslu:

„Čs. společnost chemická při ČSAV se na popud ostravské odbočky obrátila před časem na kolegium s otázkou nového chemického přešetření pravosti Rukopisu Královédvorského a Zelenohorského. Doc. Koryta informoval kolegium o svých jednáních s Dr. Kočím a Dr. Otrubou (z Historického ústavu ČSAV a Ústavu pro českou literaturu ČSAV), podle nichž otázka pravosti Rukopisů je jednoznačně vysvětlena a podle dalších novodobých výsledků jazykovědného a sociologického zkoumání se

skutečně jedná o falsa. Celá záležitost bude veřejnosti předložena v příštím roce ve sborníku, který vydá ČSAV u příležitosti 150. výročí objevu Rukopisu Královédvorského.“

Není tedy naděje na získání prostředků k obnovení chemického studia pravosti Rukopisů.“

Úkol byl pak svěřen tzv. Ivanovovu týmu, který ale není správně nazývat „*kolektivem pracovníků Kriminálního ústavu*“, jak činí Prof. Šmahel, neboť většinu v něm tvořili externí zájemci v čele se spisovatelem Ivanovem a zkoumání neprobíhalo dle zvyklostí Kriminálního ústavu.

Zjevnou tendenci dále spatřuji v tom, že se Šmahel velice podrobně zabývá bleskovou a destruktivní chemickou zkouškou MPKV provedenou v roce 1857 Rochlederem a zcela pomíjí pozdější podrobné Bělohoubkovo a Šafaříkovo zkoumání publikované 1887, jehož správnost potvrdilo v roce 1935 pět profesorů chemie z Karlovy univerzity.

O posledním zkoumání Rukopisů Ivanovovým týmem počatém v roce 1967, trvajícím 5 let uvádí jen to, že „*Závěry těchto výzkumů byly však překvapivě, a proto podezřele publikovány až v roce 1994*“. To je formulace značně zavádějící, protože pozdní vydání Protokolů není jediným a hlavním důvodem, vyvolávajícím pochybnosti a podezření. Jsou i další, mnohem závažnější skutečnosti, o nichž se Šmahel nezmiňuje. Tedy aspoň některé. Ještě dříve, než byly zkoušky dokončeny a oponovány, vycházely novinové seriály a publikace spisovatele Ivanova, v nichž referoval o částečných výsledcích zkoumání a přinášel vlastní interpretace. Takový postup se v akademickém prostředí považuje za porušení etiky vědecké práce. Vydání Protokolů ve Sborníku NM v roce 1994 je zkrácené, takže nelze některá tvrzení ověřovat. O oponenturách se mlčí.

Pasáž věnovanou spisku Fakta o Protokolech RKZ a současné obraně zavírá profesor Šmahel slovy: „*Víra odolává nejen kritickému dějepisectví, ale i chemickým rozborům*“.

Kritické dějepisectví by při troše dobré vůle mohlo vzít na vědomí, co sdělují členové Ivanovova řešitelského týmu v úvodu k Protokolům, vydaným ve sborníku Národního muzea [4], kde stojí:

„Během naší práce jsme pochopili, že se chemické zkoušky Rukopisů nemohou stát pro konečný výsledek rozhodující, neboť prakticky nevedly k objasnění technologie vzniku Rukopisů ani k bezpečnému potvrzení nebo vyloučení doby, do které byly zhotovitelem nebo zhotoviteli vkládány. Náš průzkum se nestal otázkou jedné profese, v žádném případě ne chemie...“

Kromě tohoto publikovaného textu, tlumočím zde ještě stanovisko spisovatele Ivanova, které se na veřejnost nedostalo [5]:

„Plně chápu Kriminální ústav, plně chápu to, že jsou zde chemické nedostatky a že máte právo na ty chemické nedostatky poukazovat. Na druhé straně je třeba zvážit, že tu existuje obec obhájců, která přivítala by s nesmírným potěšením, někdy možná s

nacionalistickým potěšením, že se tu vlastně nic nedokázalo a že vlastně ty všechny pokusy byly chybné nebo nedostatečné. Tak abychom zvážili, jak z této situace.“

Přátelé Ivanovových „chemických protokolů“ mají řadu možností, jak z této situace. Zatajit oponentury, nepřenášet diskusi o Protokolech na veřejnost [7], [8] a případným kritikům Protokolů imputovat slepou víru.

Jiří Urban

Odkazy:

- [1] Zpravodaj UPa: <http://www.upce.cz/priloha/zpravodaj-50-2007>
- [2] Projev Prof. Šmahela: <http://kix.fsv.cvut.cz/~urban/r/eko/2007/smahel/rec.pdf>
- [3] Fakta o Protokolech RKZ: <http://kix.fsv.cvut.cz/~urban/r/ivanov/fop/index.htm>
- [4] Úvod k Protokolům : <http://kix.fsv.cvut.cz/~urban/r/eko/2007/smahel/uvodnm.pdf>
- [5] Diskuse za oponentury 1975: <http://kix.fsv.cvut.cz/~urban/r/ivanov/ku/diskuse.pdf>
- [6] Dopis Prof. Čůty 1966: <http://kix.fsv.cvut.cz/~urban/r/eko/2007/smahel/cuta.pdf>
- [7] Hlaváčková komise 1992: <http://kix.fsv.cvut.cz/~urban/r/ivanov/fop/stannm.htm>
- [8] Redakce ČČH: : <http://kix.fsv.cvut.cz/~urban/r/eko/2007/smahel/cch.pdf>